

Arrakala digitala: arrakala sozialaren isla

Arrakala digitala: arrakala sozialaren isla

Saioa Osés Monzón.

Politika eta Administrazio zientzietan lizentziaduna eta Hizkuntza Modernoetan graduatua, gaur egun, irakaskuntza ertaineko irakasle lanetan ari da.

2020ko martxoaren 12an Eusko Jaurlaritzak dekretu bidez ikastetxeen itxiera ezarri zuenerako, gure institutuan ikasle askok eskolara joateari utzia zion dagoeneko. Erabaki haren aurretiko egunetan familiak beldurtuta zeuden, eta ikastetxea ixteko eskatzen hasiak ziren, zurrumuru bat baitzebilen auzoan: birusa institutuaren erruz hedatu omen zela. Familiak argudiatu zuten beren seme-alabek arnasketa-arazo larriak zituztela eta birusak mehatxu egiten ziela beren osasunari; horregatik erabaki zuten seme-alabak klasera ez bidaltzea.

Beldurra, segurtasun eza eta panikoa ziren nagusi egun haietan, eta horrekin batera nabarmena zen zuzendaritza taldearen eta irakasle-klaustroaren nahasmena. Lanerako materiala prestatu behar zuten, auskalo zenbat egunetarako, eta, gainera, baliabide informatiko eta telematiko zein material bibliografiko eskasak zituzten horretarako. Izan ere, esan bezala, ikasleek eskolara joateari utzi zioten, eta eskolako materiala gelan bertan zeukaten (bigarren hiru hilekoa amaitua zenez, eta materia berriarekin hasi gabeak zirenez, ez zegoen ezer ikasteko, ezta etxeko lanik ere).

Hala, ikasle bakoitzak egiten dituen 11 irakasgaietako materiala kopia zezan eskatu zitzaion institutuko atezainari, 15 egunetarako behar beste material. Eta, muntatzekate bat balitz bezala, irakasleak kartoizko karpeta banatan sailkatuz joan ziren ikasle bakoitzari esleitutako lanak, karpeta bakoitzean zegozkion izen-abizenak adierazita. Familiak hurrengo egunean hurbil zitezten erabaki zen hasieran; jasoko zuten

karpetan, seme-alabek hamabost egunetarako lan-materiala izango zuten horrela, ikasturte hasieran hainbeste kostatzen zaien eskolako errutina ez galtzeko.

Baina materiala jasotzeko eguna ez zen inoiz iritsi, ikastetxeak erabat itxi zirelako. Orduan, erronka berri bat sortu zen ikasle horien hezkuntzarako eskubidea bermatzeko. Kontuan hartuta «normaltasun» egoeran ere koiuntura familiar, sozial eta ekonomikek nahikoa kaltetzen dutela hezkuntzarako eskubidea, imajinatu zer nolako zailtasunak izango zituen hezkuntzak pandemia ezezagun eta «apokaliptiko» batean. Zuzendaritza taldeak, arduratsu, erabaki zuen material horrek nola edo hala iritsi behar zuela ikasleengana, eta, horretarako, mezularitza zerbitzu pribatu bat kontratatu zuen, zentroak berak dituen baliabide ekonomikoak baliatuta. Pentsa baliabideok ez direla oso oparoak; baliabide sozio-ekonomiko gutxiko institutu publiko xumea baita gurea. Adierazi beharra dago, gainera, estres handiko garai hartan zuzendaritza taldeak inolako babes-sarerik gabe jardun zuela, hau da, goragoko hezkuntza/administrazio arloko ezin instantziak ez ziola inolako laguntzarik eman hain ezaugarri bereziak zituen ikastetxe bati. Ezin ahaztu dezaket, bestalde, –eta aurrerago ere errepikatuko dut– itxialdiak iraun bitartean ikastetxeko ikasleek ez zutela inolako baliabide informatikorik jaso, ezta Wi-Fi konexiorik, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saisetik (apenas iritsi ziren lau Wi-Fi txartel, ezerezera konektatzeko). Institutuko zuzendaritzaren, gizarte erakundeen eta elkarteen arteko lankidetzari esker sustatu zen babes-sarearen bitartez jaso zuten familiek laguntza bakarra, eragile horiek baitira, aspalditik, egunez egun ikastetxean esku hartzen dutenak.

Itxialdiak uste baino luzeago jo zuen; eta atzean geratu ziren Gobernuak tantaka iragarritako hamabost egunak. Hori horrela, ezinbestekoa zen epe luzerako plan bat ezartzea, hezkuntzarako eskubide unibertuala bermatu ahal izateko; esaldi huts, usatu eta hotsandikoa izatetik harago. Beraz, irakasgai bakoitza hamabost egunez lantzeko beharrezkoa zen material guztia plataforma digital batera igo zuten irakasleek (ez dago plataformaren izena eman beharrik, publizitaterik egin beharrik; zeren nahikoa presente baitago nonahi hezkuntza arloan). Gogoratu irakasleek ere egiteko ugari zituztela; material guztiak digitalizatu behar zituzten, ondoren fotokopiatu eta mezularitza bidez ikasle guztiei bidali ahal izateko, hamabost egunik behin.

Zuzendaritza taldeak eta sailetako buruek adostu zuten ikasleek egunero aurkeztu beharko zutela lana, errutina eta ordena bat mantendu ahal izateko eta, horrela, ikasleekiko erabateko deskonexioa saihesteko. Eta hortxe dago koska (danbor-arradak): ikasle bakoitzak, egunero, irakasgai bakoitzeko irakasleari bidali behar

zion e-mailez, ikastetxeko bere posta elektronikotik, egindako etxerako lanaren argazkia. Ikasle askok, goi-mailetakoek eta Interneterako sarbidea zutenek, arazorik gabe aurre egin zioten prekarietate digitalaren erronka berri hari. Baina ikasle batzuek ez zekiten beren posta elektronikoaren pasahitza, eta, akaso, ezta helbidea bera ere; beste hainbatek, posta-helbide pertsonaletik bidaltzen zituzten lanak; eta gainerakoek ez zuten bidali ere egiten, etxean sakelako bat baino ez zutelako, datu mugatuekin. Zenbait tutorek kontatu dute arratsalde oso bat eman zutela telefonoz e-mail bat nola bidali azaltzeko. Beraz, irakurle maiteok, hona hemen arrakala digitala, arrakala sozio-ekonomikoaren ondorio zuzena.

Desiotako emaitzak lortu ez genituenez, zuzendaritza taldeak erabaki zuen, intimitatea babesteko irizpide onez, ikastetxeko tutore bakoitzari sakelako txartela bana ematea, ikasleekin eta beren familiekin eguneroko harremanari euste aldera. Jarraipen akademikoa egitea ez ezik, ikasleen aldartea eta egoera emozionala zein zen jakitea zen helburua.

Online eskolarik egon ez zen arren (arrazoiak argiak dira), institutuko tutore eta irakasleak ez ziren izarrei begira egon, jende askoren aurreiritzi eta desinformazioak iradokitzen zuenaren kontra. Goizeroko errutina nahasia honako hau zen: alde batetik, WhatsApp mezu edo e-mail bat bidaltzen zitzaien familiei edo ikasleei beraiei (aurretiaz gurasoen baimena jasota), zentzuzko ordu batean altxa zitezten eta egunari zein eskola-egitekoei aurre egiteko aldartea izan zezaten. Goizero bidaltzen zizkieten ikasleei honelako WhatsApp mezuek: «Egun on! Zelan egin duzu lo gaur? Animo, bada altxatzeko ordua. Historiako irakasleari zerbait aurkeztu behar diozu; hainbat egunetan ezer egin ez duzula esan dit eta». «Gaueko bederatziak dira eta historiako irakasleak oraindik ez du ezer jaso, irakasgaia gaintitzea jokoan dago».

Goizetako ohiko beste errutina gisa (tutoreek logistika, *Big Data* edo bestelako edozein arlo informatikotako masterretan «Cum Laude» jasotzeko modukoa), irakasleek sailkatu egiten zituzten gauean zehar jasotako WhatsApp mezu kontaezinak (ikasle bakoitzaren 11 irakasgaietako etxerako lanak) eta zegokion irakasleari birbidaltzen zizkieten, azken horrek ariketa zuzendu eta berriro ere zuzenduta bidal ziezaion. Badirudi pandemia garaian gure ikasleek artista existentzialisten ohiturak hartu zituztela, eta inspirazioa goizaldean iristen zitzaIELA (tartean Gauloiserik gabe, suposatzen dut).

Txantxa zaharkituak aparte utzita, benetan, egoera honen atzean dagoena zera da: ikasleak, neskak gehienbat, etxeko lanez eta neba-arreba txikien zaintzaz arduratzen

ziren gurasoak etxetik kanpo (oinarrizko jarduera deritzonetan lanetan) ari ziren bitartean, eta, ondorioz, eskolako etxerako lanak gauez egiten zituzten.

Aurretik azaldutako guztiak, nire iritziz, agerian uzten du eskola publikoak balio hezigarria eduki ez ezik, laguntza-zerbitzu gisa ere balio duela. Horregatik, artikulua honen bitartez, eskatu nahi dut hezkuntza hibrido deritzon termino berria berehala ezaba dadila hezkuntza arloko edozein programa, plan edo zirriborrotatik. Eskolak aurrez aurreko instituzioa izan behar du, eta, beste ezeren gainetik, ikasleen egoera emozionalaz kezkatu behar du, ikasleen interes eta beharrianak (ohitura osasungarriak, besteak beste) zaindu behar ditu, eta neska-mutilak eroso eta seguru sentitzeko espazioa izan behar du, tamalez, etxeak batzuetan ez baitira horrelakoak izaten.

Azkenaldian, sarri ikusi ditut nire inguruan familiak lasai, beren seme-alaben ikastetxeak (pribatuak) teknologikoki prest daudela esanez, itxialdirik egonez gero, eskolak gai izango direlako klaseak *online* emateko. Horrek amorratu egiten nau. Baliteke eskola publikoa ez egotea, ageriko arrazoiengatik, teknologia arloan horretarako prest; baina prest dago, hezkuntza osatzen duten arlo guztietako profesionalei esker, eremu emozionalean esku hartzeko. Izan ere, egunez egun eta aurrez aurre kezkatzen dira eta egiaztatzen dute ikasleek bazkaldu ote duten, hortzak garbitu ote dituzten, nahikoa ordu lo egin ote duten, edota etxean gatazka edo arazo larriren bat izan ote duten. Laburbilduz, eskola publikoa da ikasle guztien hezkuntzarako eskubidea eta aukera berdintasuna bermatzen dituen bakarra, horien jatorria, klasea edo/eta aniztasun funtzionala edozein direlarik ere.